

Kommentar til
”The Scramble for Southern Ethiopia” av dr.theol Finn Aasebø
Rønne.

Johnny Bakke

Denne artikkelen skildrer det som kalles et ”sammenstød mellom protestantiske missionsselskaper i Etiopien.” En første reaksjon blir: Hvorfor er det først i 1997 at dette ”sammenstød” ble grunnlaget for en slik artikkel? Saken var svært godt kjent, men ingen av misjonærene fra verken SIM eller NLM, de involverte misjoner, som skrev beretninger og avhandlinger om arbeid og strategi i dette området i denne perioden, nevner det som skjedde med mer enn noen få ord.¹ Om en skal våge seg på et svar fra SIM sin side, så kan det kanskje dels være at de prognoser som SIM sine ledere hadde for arbeidet på 1950-tallet ikke slo til, at det ikke var så enkelt for menighetene å kalle, underholde og sende evangelister som de hadde trodd, at de hadde hatt et feil bilde av NLM eller rett og slett at de seinere fikk en gruppe misjonærer som var mer innstilt på samarbeid? At reaksjonene fra SIM på vedtaket om å starte arbeid i Galta på 1970-tallet, i det som var ”SIM område,” ikke ble sterkere var kanskje et resultat av det siste?

Grunnen til at de NLM misjonærer som skrev om arbeidet i Etiopia ikke nevnte denne striden, kan kanskje dels være at saken ennå var for fersk, at den var for pinlig, at en etterhvert forsto at en nok hadde gått uklokt fram og at en for samarbeidets skyld derfor gjerne ville legge lokk på saken? Som et eksempel på det en i ettertid må karakterisere som ’pinlig,’ er at striden var så hard at den for eksempel ga seg uttrykk i et brev fra SIM til NLM der de nærmest ber NLM om ikke å stenge veien for SIM når de ønsker å passere

---

¹ En kan vise til bøker av F.Peter Cotterell, Magnar Magerøy, Johannes Sandved, Olav Sæverås, Arne Tolo o.a.

Awasa². At de som skrev, ikke minst med tanke på leserene, fant det best å utelate denne striden totalt er vel ikke så underlig? Det er derfor ganske naturlig at det var en som sto utenfor SIM-NLM kretsen som skulle ta opp dette?

Det er ikke tilfeldig at Finn Aasebø Rønne skriver denne artikkelen. Den er basert på materialet i hans doktorgradsarbeide³ og på hans studier i Ato Birru Dubale's kirkebevegelse i Wolayta. Hans grundige studier av SIM sine missiologiske synspunkter er en klar forutsetning for å kunne skrive denne artikkelen. Saken og materialet er så omfattende at det nesten er slik at en ikke helt kan få med seg artikkelens anliggende uten å kjenne til denne videre kontekst. Ett av punktene i artikkelen er at NLM ikke i nødvendig grad søkte råd fra og samtalte med etiopiske kirkeledere. Det var derfor viktig at artikkelen ble skrevet, siden saken avdekker mye av SIM og NLM sine misjonstrategier og viser hvilke resultat disse fikk eller kunne få. Og siden dette nok ikke er et tilbakelagt stadium,⁴ så har artikkelen et anliggende som bør bli tatt opp og diskutert, derfor er det et godt initiativ som eMissio nå tar i å republisere artikkelen.

NLM sine ledere hadde kommet til Etiopia for å undersøke om dette var landet de skulle ta opp arbeid i. EFS⁵ hadde tidligere pekt på denne muligheten, og det var naturlig at NLM søkte kontakt med SEM⁶ i Etiopia. Mulighetene var flere men de visste at det var opp til keiseren å bestemme⁷. Keiseren som var opptatt av å fordele resursene hadde foreslått både sør og nordvest.⁸

NLM sine ledere bestemte seg for å starte arbeid i Syd-Etiopia. De første misjonærene kom hit i begynnelsen av 1949. Det var ikke tilfeldig at denne delen av landet ble valgt.

---

² Finn Aa. Rønne, *The Scramble for Southern Ethiopia* (Rønne 1997:13)

³ Finn Aa. Rønne, *Kontinuitet og forandring*, København 2002 (Rønne 2002)

⁴ Mange har uttalt at NLM utvidet arbeidet i den østlige delen av Etiopia uten i tilstrekkelig grad å ha konsultert med ledelsen av EECMY.

⁵ Evangeliska Fosterlands Stiftelsen

⁶ SEM (*Swedish Evangelical Mission*) er den internasjonale betegnelse på EFS.

⁷ Ikke minst forholdet til den ortodokse kirken i Etiopia gjorde ankomsten av en ny protestantisk misjon til en sensitiv sak.

⁸ En keiserlig proklamasjon fra 1944 hadde delt landet slik at visse områder var lukket for protestantisk misjon, unntatt var de misjonene som hadde arbeidet i landet før krigen. Denne proklamasjonen stengte egentlig den nordlige delen av landet for nykommere, men keiserens forslag grunnet seg nok på at denne delen var underprivilegert, *American Lutheran Mission* tok opp arbeid her ti år seinere.

Rådet fra keiseren var selvsagt veldig viktig. De svenske misjonærene⁹ og *Inter Mission Council*¹⁰ rådet også til at en dro sørover.

Artikkelen antyder at etiopiske evangeliske kirkeledere skulle ha blitt mer konsultert, men til forsvar for NLM kan en nevne at dette var før de forskjellige menigheter hadde søkt sammen i kirkedannelser.¹¹ CEEC¹² var ikke en kirke selv om den av og til ble omtalt som slik, men et årlig møte av menighetsledere. De var heller ikke kjent for å ha kommet med mange banebrytende, realistiske vedtak. På møtet i 1952, 14–18 januar, var representanter fra menighetene i Gemugofa og i Irgalem distriktet til stede¹³. De la fram hvordan strid mellom misjonene i Sidamo ødela arbeidet. CEEC medlemmene så ikke hvordan spørsmålet kunne løses så lenge de nasjonale ikke ledet arbeidet.¹⁴ Som artikkelen nevner så hadde NLM fra begynnelsen hatt kontakt med det som var den evangeliske menigheten på Siddist Kilo i Addis Abeba. Den hadde to markante ledere, Emmanuel Gebre-Sillassie og Emmanuel Abraham. Selv om det ikke finnes skriftlige kilder på det, så er det helt usannsynlig at ikke NLM sine ledere kjente til at disse var i opposisjon til den *comity* praksis som preget *Inter Mission Council* i Etiopia. At Emmanuel Abraham seinere uttalte at han aldri ville ha tillatt slike forhandlinger som de som fant sted mellom SIM og NLM må ses i lyset av den kirkedannelse og den integrasjonsavtale som skulle komme seinere. En kan kritisere beslutningen om å starte arbeid i Irgalem og Dilla. Men NLM som hadde søkt råd også hos nasjonale ledere, var av den oppfatning at en ikke kunne starte her uten å ha en samforståelse med SIM. En må huske at for NLM var det enkelte ”råd” som talte sterkere enn andre, nemlig det kall de mente seg å ha fått fra Gud og det keiseren Haile Sellassie hadde sagt. Men det kan nok kritiseres at da de startet opp, februar 1949, så var det med en litt for naiv holdning til hvilke problem dette ville føre til. De hadde vel den typiske norske innstilling, ’at det vil nok ordne seg på sikt?’

Selv om artikkelens tittel kan gi det inntrykk at det bare dreier seg om et geografisk *comity* spørsmål, en avtale om hvor i den sydlige delen av Etiopia de to misjonene skulle

---

⁹ Det er blitt spurt hvorfor SEM ikke rådet NLM til å komme vestover? Wollaga hørte til de ”lukkede områder” og det er også lite trolig at NLM ønsket å arbeide tett opp til SEM som spesielt i forståelsen av hva ’en kirke’ er hadde synspunkter som sto ganske fjernt fra det som var vanlig oppfattelse i NLM.

¹⁰ Dette var opprettet i 1943 blant annet for å samtale om *comity* spørsmål. SIM var med her.

¹¹ Den første var en samling av menigheter i Gimbi awraja i juni/juli 1949.

¹² *Conference of Ethiopian Evangelical Churches*

¹³ De var begge to blant de evangelistene med SIM bakgrunn som NLM hadde hyrt inn. Og var derfor ikke nøytrale observatører.

¹⁴ Se Rønne 1997:14f. CEEC trodde fra starten i 1944 at de evangeliske menighetene kunne organiseres i en nasjonal kirke. Emmanuel Gebre-Sillassie, EECMY sin første president, uttalte en gang at ”The problems started when the missionaries returned,” Bakke 1987:140

arbeide, så gjør forfatteren det helt klart, ikke minst i sitt doktorgradsarbeide,¹⁵ at det var fundamentale missiologiske og kulturelle prinsipper det sto om.¹⁶ At det var store kulturelle forskjeller mellom Afrika, ikke minst Etiopia, og den kulturen NLM kjente til fra Østen hadde nok ikke blitt lagt stor nok vekt på.

SIM var inspirert av *the three-self movement*, spesielt av Roland Allen som hadde gjort disse ideene kjent i boka *Missionary Methods*¹⁷. De var bekymra for at et luthersk misjonsselskap fra Skandinavia ville ødelegge arbeidet i Wollayta-Kambaataa-Hadiyya som var tuftet på Allens prinsipper.

SIM i Etiopia hadde som ledetråd at de nye menighetene skulle være *self-propagating*. De skulle selv kalle og utruste evangelister til å gå til unådde områder. Lederne for SIM var urolige, og det med rette, for at ankomsten av en ny misjon i området ville sette gjennomføringen av dette prinsippet i fare. Men i ettertid må en spørre seg om en så strikt praksis som SIM la opp til, over tid i det hele hadde vært mulig?¹⁸

Self-government var et annet av Allens prinsipper som SIM ville følge i Etiopiaarbeidet. Det ble gjennomført, i alle fall på lokalt nivå, men på nasjonalt nivå synes det som om historiens dom sier at integrering av kirke og misjon gir bedre resultat.¹⁹

Ledelsen i de lokale menighetene i Kambaataa-Hadiyya aksepterte ikke at menighetsmedlemmer tok standpunkt på tvers av det menighetslederene hadde bestemt. Dette er en holdning som NLM hadde vanskelig for å akseptere, for selv om de også kjente til Allen's prinsipper så ble det også et spørsmål om den enkeltes personlige frihet.

---

¹⁵ Aa.Rønne 2002

¹⁶ De to misjonene kjente ikke hverandre, det var selvsagt ikke å vente at SIM sine ledere skulle kjenne til NLM sin plassering i det norske kirkebildet, men det er rimelig å anta at samarbeidet seinere ble lettere på grunn av at en erfarte hverandres holdninger.

¹⁷ Først utgitt i 1912.

¹⁸ Forfatteren peker på at et hovedproblem ble uenighet ang. den materielle utrustning gitt til de evangelistene som ble sendt østover. Pga denne uenigheten ble ikke antallet av utsendte evangelister over tid så stort som SIM sine ledere hadde tenkt seg.

¹⁹ Men det er interessant at NLM i sitt seinere arbeid i Asia fulgte en praksis som lå nær opp til den SIM fulgte i Etiopia. Derfor prøvde NLM seg i integreringsprosessen i 1971 med en mellomløsning, med å gi mer fullmakt til misjonen. Men dette var et forsøk som ikke ble akseptert av EECMY og kirkens integreringsavtale ble uniform for alle misjoner innenfor EECMY.

Artikkelen peker på at NLM misjonærer i ettertid har vedkjent at de ikke var tilstrekkelig forberedt på å arbeide i en etiopisk sammenheng. I sitt doktorgradarbeide går Aa.Rønne i mer detalj her.²⁰

Da de første NLM misjonærene i februar 1949 dro sørover fra Addis Abeba for å begynne arbeid, så kjente de selvsagt til at de ved å ta opp arbeide i Irgalem og den nordlige delen av Sidamo ville gå inn i et område som SIM hadde arbeidet i før Italienerkrigen 1935/36. Intensjonen var at de skulle arbeide i den delen av Sidamo som ligger sør for Dilla. At det ble plassert en misjonær i Irgalem var ikke fordi de ønsket å evangelisere i området, men på grunn av at dette var provinshovedstad og at en viss koordinering av arbeidet måtte finne sted. Den første NLM misjonæren i Irgalem, Magnar Magerøy, fortalte ofte om at de nesten ikke hadde fått pakket ut før folk rett og slett oppsøkte dem. Det som skulle utvikle seg til å bli det store høydepunktet i NLM sin historie begynte ikke etter en lang periode med evangelisk arbeid men var mer "ferdige gjerninger" som misjonærer og evangelister kunne gå inn i. Etter det Magerøy fortalte så kom de fordi de hadde møtt evangelister som var sendt fra menigheter i Kambata og dette hadde skapt en trang etter å få høre mer. Behovet for arbeidsinnsats viste seg snart å bli langt mer enn NLM misjonærene og de få evangelist/tolkene de hadde ansatt fra BCMS²¹ sin bibelskole i Fiché kunne makte å ta seg av. Magerøy hyrte derfor inn noen av evangelistene fra Kambata til å arbeide for NLM. Det er vel rimelig å anta at disse ble tilbudt et underhold tilsvarende det de tidligere ansatte evangelister hadde fått? Det viste seg å være langt mer enn de inntil nå hadde mottatt fra sine sendemenigheter. Når dette skal vurderes må en også ha i tankene det rettferdighetsprinsippet som preget misjonærene i NLM, for store levestandardsforskjeller blant de som arbeidet i misjonens regi, ble nok reagert på.

Den store kirkeveksten i Irgalemområdet kom altså ikke fordi NLM brøt avtalen med SIM. Det var ikke etter at NLM først hadde sendt evangelister inn i området at folk oppsøkte misjonærene. Det hele startet ved at mennesker som hadde vært i kontakt med evangelistene fra Kambata-Hadiyya fikk høre at det hadde kommet misjonærer til Irgalem. Det er sikkert riktig at enkelthandlinger var ukloke og uheldige, men om en ser på de forskjellige faktorene hvilken strategi hadde det vært rett å følge? Det er klart at ingen kan vite hvordan situasjonen hadde vært i dag om en annen strategi hadde vært fulgt. Men det må være lov å hevde at ut fra sine forutsetninger så tok NLM her de grep som det var rett og riktig å ta.

---

²⁰ Aa.Rønne 2002:327f

²¹ *Bible Churchmen Missionary Society*.